Cyd-Bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru
North Wales Corporate Joint Committee

Cyd-Bwyllgor Corfforedig y Gogledd: Cwestiynau ac Ateb

uchelgaisgogledd.cymru

Llywodraethu a Strwythur

Beth yw Cyd-bwyllgor Corfforedig?
Mae Cyd-bwyllgorau Corfforedig (CBC) yn endidau llywodraeth leol corfforedig rhanbarthol. Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 greodd y fframwaith ar gyfer sefydlu'r CBC yng Nghymru ac fe'u sefydlwyd ar 1 Ebrill 2021.
Y pedwar CBC yng Nghymru yw:

- Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd (Ynys Môn, Gwynedd, Conwy, Sir Ddinbych, Sir y Fflint, Wrecsam)
- Cyd-bwyllgor Corfforedig y Canolbarth (Ceredigion, Powys)
- Cyd-bwyllgor Corfforedig y De Ddwyrain (Caerdydd, Sir Fynwy, Blaenau Gwent, Pen-y-bont, Caerffili, Merthyr Tudful, Casnewydd, Rhondda Cynon Taf, Torfaen, Bro Morgannwg)
- Cyd-bwyllgor Corfforedig y De Orllewin (Sir Gâr, Castell-Nedd Port Talbot, Sir Benfro, Abertawe)

Pa swyddogaethau/pwerau sydd gan y Cyd-bwyllgor Corfforedig?
Mae Cyd-bwyllgorau Corfforedig yn endidau llywodraeth leol sydd â phwerau, dyletswyddau, llywodraethu a strwythurau gweinyddol tebyg i Awdurdodau Lleol yng Nghymru. Mae gofyn iddynt gydymffurfio â'r un dyletswyddau cyffredinol â sefydliadau'r sector cyhoeddus fel y Ddeddf Cydraddoldeb a Hawliau Dynol, Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a Mesur y Gymraeg.

Mae ganddynt ddyletswydd statudol i lunio:

- Cynllun Datblygu Strategol
- Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol

Yn ogystal, mae ganddynt rym i wneud unrhyw beth fydd yn gwella neu hybu lles economaidd rhanbarthol. Daeth y swyddogaethau hyn i rym ym mis Mehefin 2022 ac mae'r CBC wedi bod yn cyfarfod yn ffurfiol ers mis Ionawr 2022, pan osododd ei gyllideb gyntaf. Yn ogystal â Chanllawiau Statudol, mae rheoliadau pellach wedi dod i rym, yn ogystal â chyhoeddi canllawiau statudol penodol i Gyd-bwyllgorau Corfforedig ar rai elfennau gwaith, er enghraifft, canllawiau Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol ym mis Gorffennaf 2023.

Pa mor weithredol ydi'r CBC?
Mae'r CBC wedi'i sefydlu fel endid corfforedig gyda'i drefniadau cyfansoddiadol a democrataidd ei hun, sy'n weithredol ac yn cael eu datblygu. Mae rhaglenni ac adroddiadau pwyllgor i'w gweld ar wefan Cyngor Gwynedd fan hyn. Yn y dyfodol, mae'r CBC yn bwriadu caffael ei system rheoli pwyllgorau ei hun a rheoli'r gwaith o gyhoeddi ei raglenni a'i adroddiadau ei hun.
Mae'r CBC wedi sefydlu ei Is-bwyllgorau Trafnidiaeth a Chynllunio Strategol i ymgymryd â'i swyddogaethau statudol. Mae'r is-bwyllgor trafnidiaeth strategol wedi cwrdd, ac mae gwaith ar y gweill i baratoi'r Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru. Mae'r Cynllun Datblygu Strategol yn llai datblygedig oherwydd cyfyngiadau adnoddau. Ar hyn o bryd nid oes unrhyw weithwyr yn cael eu cyflogi'n uniongyrchol gan y CBC a dim ond un contractwr llawn amser sy'n ymroddedig i yrru'r rhaglen waith ymlaen. Ar hyn o bryd mae'r holl swyddi statudol yn cael eu gwneud yn rhan-amser gyda rôl y Prif Weithredwr yn cael ei gyflawni gan Gyfarwyddwr Portffolio'r Cynllun Twf a Swyddog Monitro a Phrif Swyddog Cyllid Cyngor Gwynedd wedi'u penodi i'r rolau hyn gan y CBC hefyd. Mae Bwrdd Gweithredu Prosiect wedi'i sefydlu ac mae'n gyfrifol am gwblhau'r gwaith sefydlu a chyflawni gweithredol.
Trosglwyddodd Cynllun Twf Gogledd Cymru i'r CBC yn llwyddiannus ar 1af Ebrill 2025. Un o dasgau allweddol y CBC a fydd yn galluogi'r CBC i weithredu'n llawn yw trosglwyddo'r Cynllun Twf, y cyllid a'r swyddogion Swyddfa Rheoli Portffolio sy'n gyfrifol am gyflwyno y Cynllun Twf i mewn i sefydliad y CBC.
Mae'r CBC hefyd wedi'i ddynodi fel y Corff Atebol ar gyfer Parth Buddsoddi Gogledd Ddwyrain Cymru (Adroddiad Blaen - Diweddariad ar y Parth Buddsoddi)

Beth yw enw'r CBC?

Er mai'r enw ffurfiol yw Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd, bydd y CBC yn mabwysiadu enw a brand Uchelgais Gogledd Cymru. Cymeradwywyd hyn yng nghyfarfod Bwrdd y CBC a gynhaliwyd ar 27 Hydref, 2023 - Brandio CBC.

Pwy yw aelodau'r CBC?

Mae Arweinydd pob Cyngor o'r chwe Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru yn aelodau o'r CBC. Mae Cadeirydd Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri hefyd yn aelod gyda'r hawl i siarad a phleidleisio ar faterion sy'n ymwneud yn benodol â'r swyddogaeth cynllunio strategol a'i chyllideb benodol. Mae'r rhain yn cael eu pennu gan Reoliadau.

Er eu galw'n "Gyd-bwyllgorau Corfforedig" mae'r CBC yn gorff annibynnol sydd â chyfrifoldeb statudol unigryw am ei swyddogaethau ei hun. Gall sefydlu a phenodi is-bwyllgorau gyda swyddogaethau dirprwyedig. Mae'n pennu cwmpas dirprwyo, ond mae rhai penderfyniadau allweddol wedi'u dynodi ar gyfer y CBC yn unig yn ôl y gyfraith, er enghraifft gosod y gyllideb a mabwysiadu'r SDP a'r CTRhT. Mae gofyn hefyd penodi Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac Is-bwyllgor Safonau.

Ac eithrio'r aelodaeth graidd, mae pob aelod arall yn cael ei gyfethol gan y CBC i'w aelodaeth ac i aelodaeth ei is-bwyllgorau. Mae hyn yn cynnwys nid yn unig aelodau etholedig eraill ond hefyd cynrychiolwyr sefydliadau partner neu randdeiliaid.

Beth yw'r strwythur llywodraethu arfaethedig?

Mae is-bwyllgorau CBC yn cael eu sefydlu fel rhan o brosiect gweithredu'r CBC. Y rhain yw:

- Trafnidiaeth Strategol
- Cynllunio Strategol
- Lles Economaidd
- Llywodraethu ac Archwilio
- Safonau

Efallai y bydd angen is-bwyllgorau eraill yn y dyfodol. Bydd y modd y mae'r CBC yn cael ei graffu hefyd yn newid. Bydd ganddo ei Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ei hun yn ogystal â chyd-bwyllgor trosolwg a chraffu rhanbarthol arfaethedig. Ceidw'r Cynghorau cyfansoddol gyfrifoldeb am drefniadau Trosolwg a Chraffu.

Mae cyflawni Cynllun Twf Gogledd Cymru wedi ei drosglwyddo i'r CBC o'r 1af o Ebrill 2025. Mae'r is-bwyllgor Lles Economaidd wedi ymgymryd â rôl y Bwrdd Uchelgais Economaidd er o fewn fframwaith y CBC. Bydd ganddo i raddau helaeth yr un swyddogaethau dirprwyedig â model presennol y Bwrdd Uchelgais ac mae'r fframwaith cynghori megis y Grŵp Swyddogion Gweithredol i aros yn ei le er y bydd angen adolygu a diweddaru hyn. Er ei fod wedi'i ddynodi'n is-bwyllgor, bydd y chwe Arweinydd Awdurdod Lleol yn aelodau o'r Is-bwyllgor Lles Economaidd sy'n cefnogi lefel y ddirprwyaeth yn y model. Bydd modd cyfethol i'r is-bwyllgor wedi iddo gael ei sefydlu.

Beth fydd strwythur staffio'r CBC?

Mae gan y CBC gyfrifoldeb cyfreithiol i benodi i'r rolau a ganlyn:

- Prif Weithredwr
- Swyddog Monitro (Cyfreithiol)
- Swyddog Adran 151 (Cyllid)

Mae'r Swyddog Monitro a Swyddog A151 Cyngor Gwynedd, yn y drefn honno, Iwan Evans (Swyddog Monitro Cyfreithiol) a Dewi Morgan (Swyddog Cyllid A151) wedi cael eu penodi i ymgymryd â'r rolau hynny gan y CBC.

Mae Swyddfa Rheoli Portffolio y Cynllun Twf yn gyflogedig gan y CBC ochr yn ochr â throsglwyddo'r Cynllun Twf a'i gyllid.

Mae gan y CBC gyllideb y cytunwyd arni sy'n caniatáu recriwtio cydweithwyr i gefnogi'r swyddogaethau cynllunio a thrafnidiaeth.

Fel gydag unrhyw sefydliad, mae gwaith dylunio sefydliadol y CBC yn cael ei adolygu i sicrhau ei fod yn briodol i gyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol ac mae'n debygol o newid dros amser.

A fydd y CBC yn gyfrifol am ei wasanaethau TG, diogelu data, Rhyddid Gwybodaeth, AD, caffael, cyllid, a chyfreithiol ei hun?

Bydd, bydd yn gweithredu yn union fel Awdurdod Lleol. Fodd bynnag, yn y lle cyntaf, bydd y rhan fwyaf o'r swyddogaethau hyn (TG, Adnoddau Dynol, Cyllid, Cyfreithiol) yn cael eu darparu drwy Gyngor Gwynedd o dan gytundebau lefel gwasanaeth.

Sut mae'r CBC yn cael ei ariannu?

Mae'r CBC yn "gorff codi ardollau", ac fe'i ariennir yn bennaf drwy godi ardoll ar y chwe awdurdod lleol ynghyd ag Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri (sy'n cyfrannu at y swyddogaeth Cynllunio Strategol yn unig). Gall hefyd dderbyn grantiau gan Lywodraeth Cymru. Yn hyn o beth mae'r CBC yn debyg i Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru.

Mae'n ofynnol i'r CBC osod cyllideb flynyddol erbyn 31 Ionawr, fydd yn dangos faint o incwm y CBC sydd i'w gael o'r ardoll. Yna gwneir penderfyniad pellach ar y dull o ddosrannu'r ardoll i bob un o'r cynghorau cyfansoddol (a'r ACLl o ran Cynllunio Strategol). Ar gyfer 2024/25 dosrannwyd yr ardoll gan ddefnyddio'r un ffigurau poblogaeth â'r rhai a ddefnyddiwyd gan Lywodraeth Cymru yn y setliad cyllido ar gyfer awdurdodau lleol ac er y rhagwelir y bydd hyn yn parhau yn y blynyddoedd i ddod, bydd angen i hyn fod yn destun penderfyniad blynyddol ac unfrydol gan bob aelod.

Mae holl ffynonellau cyllido presennol Swyddfa Rheoli Portffolio y Cynllun Twf hefyd wedi trosglwyddo i'r CBC fel rhan o drosglwyddo'r Cynllun Twf. Mae'r gyllideb hon wedi neilltuo a wedi ei gefnogi gan Gytundeb Cyflawni a Chyllido gyda'r Cynghorau a phartneriaid addysg.

Beth yw cyllideb y CBC?

Gellir gweld cyllideb y CBC ar gyfer 2024-25 fan hyn.